

Γραμματική – Ασκήσεις Ο Καραγκιόζης Φούρναρης

Οι άκλιτες λέξεις που φανερώνουν χαρά, λύπη, θαυμασμό, απορία, έκπληξη, πόνο ευχή, έπαινο, κτλ, δηλαδή εκφράζουν συναισθήματα, λέγονται επιφωνήματα.

1. **θαυμασμό:** α! ποπό! ω! μπα!
2. **απορία:** α! ο! μπα!
3. **πόνος, λύπη:** αχ! α! όχου! άου! οχ! αλί! αλίμονο!
4. **περίπαιγμα:** ε! ου! αχαχούχα!
5. **ευχή:** είθε! μακάρι! άμποτε!
6. **έπαινος:** εύγε! μπράβο!
7. **κάλεσμα:** ε! ω!
8. **ειρωνεία:** ε! ου!
9. **στεναχώρια, αηδία:** ε! ου! ουφ! πουφ! πα πα πα!
10. **παρακίνηση:** άντε! άμε! μαρς! αλτ! στοπ! σουτ! στ! αέρα!
11. **άρνηση:** α μπα!
12. **αβεβαιότητα:** χμ!

πχ: *Οχ! το πόδι μου.*

Μπράβο σου! πολύ καλά τα κατάφερες.

Προσοχή:

- Μετά τα επιφωνήματα βάζουμε πάντα θαυμαστικό.
- Όταν έχουμε το επιφώνημα "μακάρι", μπορούμε να βάλουμε το θαυμαστικό στο τέλος της πρότασης για να μην κόψουμε το νόημα.

Ασκήσεις

1. Να συμπληρώσεις τις παρακάτω προτάσεις με το κατάλληλο επιφώνημα από το πλαίσιο.

Ουφ!	Μπράβο!	Ττοπό!	Οχ!	Άντε!	Μπα!
	Χαχα!	Στοπ!			

- α) πολύ ωραία τα καταφέρατε.
- β) τι συφορά είναι αυτή.
- γ)δε νομίζω ότι έγιναν έτσι τα πράγματα.
- δ) σταματήστε πια να τσακώνεστε.
- ε) πολύ άστείο αυτό που είπες.
- στ) ας βάλουμε ένα χεράκι όλοι μαζί.
- ζ) ην προχωράτε άλλο.
- η) με τσίμπησε ένα κουνούπι.

Ουδέτερα ουσιαστικά σε -είο

Τα ουδέτερα ουσιαστικά σε **-είο**, τα οποία τονίζονται στην παραλήγουσα και δηλώνουν τόπο, γράφονται με **-ει-**.

πχ: σχολείο, γραφείο, κουρείο, νοσοκομείο, ιατρείο, μαγειρείο, καφενείο, ξενοδοχείο, νηπιαγωγείο

Επίσης, με **-ει-**γράφονται και τα ουδέτερα ουσιαστικά που δηλώνουν την αρχή, την υπηρεσία και τα πρόσωπα που την αποτελούν.

πχ: αρχηγείο, διδασκαλείο, εφετείο, λιμεναρχείο, στρατοδικείο, σωματείο

Εξαιρούνται και δε γράφονται με **ει**, αν και τονίζονται στην παραλήγουσα, τα ουσιαστικά κρύο, πλοίο, βιβλίο, θρανίο κ.ά.

Ασκήσεις

1. Να γράψεις πώς λέγεται το μέρος που:

- α) πωλούνται ψητά :
- β) πωλούνται άνθη:
- γ) πωλούνται δίσκοι:

2. Να συμπληρώσεις τα κενά των λέξεων με **ει**, **οι**, **ι** και να βάλεις τόνο.

- α) ξενοδοχ.....ο, β) οδοντιατρ.....ο γ) θηρ.....ο δ) θραν.....ο
- ε) βρεφοκομ.....ο στ) πλ.....ο ζ) τυροκομ.....ο η) πανδοχ.....ο

Υποκοριστικά

Υποκοριστικά λέγονται οι λέξεις που δείχνουν ότι κάτι είναι μικρό, είτε επειδή είναι πραγματικά μικρό είτε επειδή το λένε έτσι χαϊδευτικά ή κοροϊδευτικά. Τα υποκοριστικά έχουν καταλήξεις, όπως -άκι, -ούλα, -ούλι, -ούλης, -άκης, - άκος, - ίτσα, -ούδι, - όπουλο, -οπούλα, -ίσκος, -ίδιο. πχ:

παιδί - παιδάκι, παιδούλα, παιδόπουλα
αδερφή - αδερφούλα
σακί - σακούλι
αδερφός - αδερφούλης
Γιάννης - Γιαννάκης
δάσκαλος - δασκαλάκος
κούκλα - κουκλίτσα
άγγελος - αγγελούδι
βοσκός - βοσκόπουλο, βοσκοπούλα
λόφος - λοφίσκος
κράτος - κρατίδιο

Μερικές λέξεις μας δίνουν περισσότερα υποκοριστικά με διαφορετική κατάληξη κάθε φορά. πχ:

βάρκα -
βαρκάκι,
βαρκούλα
γάτα -
γατάκι,
γατούλα,
γατούλι
πέτρα -
πετρούλα,
πετρίτσα

Ασκήσεις

1. Να γράψεις τα υποκοριστικά που παράγονται από τις παρακάτω λέξεις.

- α) Βασίλης
- β) δέντρο
- γ) καρδιά
- δ) χάντρα
- ε) όμορφος
- στ) γλώσσα
- η) κρυφτό
- θ) μπάλα
- ι) καρέκλα

Η διπλή τελεία και τα εισαγωγικά

Η **διπλή τελεία (:)** χρησιμοποιείται:

α) όταν γράφουμε τα λόγια ενός ανθρώπου ακριβώς όπως τα είπε.

πχ: Η Σοφία είπε: "Θέλεις να παίξουμε μπάλα;"

β) όταν παραθέτουμε παροιμίες ή γνωμικά.

πχ: Μια λαϊκή παροιμία λέει: "Στου κουφού την πόρτα όσο θέλεις βρόντα".

γ) όταν απαριθμούμε πράγματα: Αγόρασα ό,τι μπορείς να φανταστείς: γλυκά, σοκολάτες, καραμέλες, κτλ.

δ) Όταν θέλουμε να εξηγήσουμε κάτι

πχ: Το πρόβλημα θα το λύσετε έτσι: πρώτα θα βρείτε πόσα ήταν τα πορτοκάλια και

ύστερα θα...

Προσοχή!

Μετά τη διπλή τελεία συνεχίζουμε με μικρό γράμμα όταν απαριθμούμε πράγματα ή επεξηγούμε κάτι.

Μετά τη διπλή τελεία συνεχίζουμε με κεφαλαίο γράμμα όταν ακολουθούν τα λόγια ενός ανθρώπου ακριβώς όπως τα είπε (τα λόγια μπαίνουν σε εισαγωγικά) ή παροιμία ή ρητό.

Τα **εισαγωγικά (" ")** χρησιμοποιούνται:

α) όταν θέλουμε να γράψουμε τα λόγια ενός προσώπου ακριβώς έτσι όπως τα είπε.

πχ: Ο Παύλος είπε: "Έκανα όλα μου τα μαθήματα".

β) όταν θέλουμε να παραθέσουμε λέξεις ή φράσεις που χρησιμοποιούνται σπάνια ή μεταφορικά, ή διάφορες εκφράσεις, παροιμίες, γνωμικά.

πχ: "Τα πήρε στο κρανίο" μ' αυτά που άκουγε.

γ) σε τίτλους βιβλίων, περιοδικών, εφημερίδων, έργων κ.λπ.

πχ: "Ο μικρός πρίγκιπας" είναι ένα εξαιρετικό βιβλίο.

Διάβασα χτες στην "Ελευθεροτυπία" ένα ενδιαφέρον άρθρο.

1. Βάζω εισαγωγικά και τελείες όπου χρειάζεται.

- ☐ Το μάθημα μας έχει τίτλο : Σαν παραμύθι
- ☐ Ο γίγαντας φώναξε : Παραδώσου
- ☐ Η μαμά μου είπε : Πιες το γάλα σου, για να ψηλώσεις
- ☐ Θα πάμε στην Καβάλα με το πλοίο Νήσος Μύκονος
- ☐ Η δασκάλα είπε : Κάντε ησυχία
- ☐ Στερνή μου γνώση να σε είχα πρώτα λέει μια γνωστή παροιμία.
- ☐ Διάβασα ένα άρθρο για τους δεινόσαυρους στο περιοδικό Discovery

2. Βάζω διπλή τελεία όπου χρειάζεται.

- ☐ Ο νάνος φώναξε «Γεια σου, γείτονα!».
- ☐ Τα ψηλότερα βουνά της Ελλάδας είναι ο Όλυμπος, η Όσσα, ο Ταΰγετος και ο Ψηλορείτης.
- ☐ Πήγα στο σούπερ μάρκετ και αγόρασα πορτοκάλια, μανταρίνια, μήλα, λεμόνια.
- ☐ Ο πατέρας μου είπε «Πρόσεχε με το ποδήλατο».
- ☐ Για να βρεις το δρόμο που ζητάς στρίψε δεξιά, συνέχισε ευθεία, μετά πήγαινε αριστερά και όλο ευθεία.

3. Διάβασε τις παρακάτω προτάσεις και βάλε παύλα, εισαγωγικά και διπλή τελεία όπου χρειάζεται.

Ένα απόγευμα ο Γρηγόρης συνάντησε το φίλο του το Θανάση στο σοκάκι του χωριού τους.

Γεια σου, Θανάση! Καιρό έχω να σε δω...Τι μου κάνεις;

Καλησπέρα, Γρηγόρη! Καλά είμαι. Εσύ πώς από 'δω;

Είπα να έρθω στο χωριό γιατί μου τηλεφώνησε η αδερφή μου και μού είπε Γρηγόρη έλα σήμερα στο χωριό γιατί η μητέρα μας σε έχει αναζητήσει .

Καλά έκανες. Μεγαλώνουν και οι γονείς μας και θέλουν να μας έχουν κοντά τους. Έτσι είναι. Χάρηκα πολύ που σε είδα Θανάση. Χαιρετίσματα στην οικογένειά σου. Κι εγώ χάρηκα Γρηγόρη μου. Γεια σου!

4. Συμπλήρωσε υ ή ι στις λέξεις.

Το **βράδ...** τρώω πολύ ελαφρά.
Λέω να μειώσω το **βραδ....νό** φαγητό.

Έμεινε κάμποσα **βράδ...α** ξάγρυπνη.
Τα **στάχ...α** χρύσιζαν στον ήλιο του μεσημεριού.

Ο ψαράς μπάλωνε το **δίχτ.....**
Τα **διχτ.....α** ήταν γεμάτα ψάρια.
Το **στάχ.....** λύγισε από τον αέρα.